

Forslag til endring av jakttid for villrein i Hardangervidda villreinområde i 2021

Høringsnotat – 11. mai 2021

Miljødirektoratet hører på en endring i forskrift om jakt- og fangsttider, og foreslår jaktstart 10. august i 2021 for villreinjakt i Hardangervidda villreinområde sør for riksveg 7. Innspill lastes opp på www.miljodirektoratet.no/hoeringer innen 1. juni 2021.

Bakgrunn

Skrantesjuka (CWD) er en alvorlig og smittsom sykdom hos hjortedyr. Den ble oppdaget i Nordfjella villreinområde i 2016. Hele villreinbestanden i Nordfjella villreinområde sone 1 er i dag fjernet. Dette området skal være uten villrein i minst fem år før det igjen skal reetableres med villrein.

I september 2020 ble det påvist skrantesjuka hos en villrein felt under jakt i Hardangervidda villreinområde. Beregninger viser at det antakelig er få smittede dyr på Hardangervidda, og det er derfor sannsynlig at vi er i en tidlig fase av sykdomsutbruddet her.

Mattilsynet og Miljødirektoratet har gitt Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet en anbefaling om hvordan vi bør håndtere skrantesjuka på Hardangervidda og i Norge fremover ([M-2034](#)). Direktoratene anbefaler å begrense smitten, med mål om å utrydde klassisk skrantesjuka i Norge. For å prøve å bli kvitt sykdommen bør en rekke tiltak iverksettes, slik at de til sammen kan gi ønsket effekt.

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) trekker fram reduksjon av voksen bukk som er 3,5 år og eldre ned mot 0-3 %, og en generell reduksjon av bestanden på Hardangervidda, som de mest virkningsfulle tiltakene for å bekjempe skrantesjuka. Effekten øker jo raskere tiltakene iverksettes. I dag er andelen voksen bukk 3,5 år og eldre rundt 6 %, og den totale bestanden antas å være på ca. 6000 vinterdyr.

En arbeidsgruppe bestående av forskere fra Veterinærinstituttet og NINA, representanter fra Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet, Hardangervidda villreinutval, Mattilsynet og Miljødirektoratet har vurdert hvilke tiltak som kan bidra til et godt jaktuttak. Utvidet jakttid er et av de foreslåtte tiltakene.

Mål og prinsipielle forhold

Villreinen er en nasjonal ansvarsart som Norge har et internasjonalt ansvar for å ta vare på. Den er derfor definert som en art av "særlig stor forvaltningsinteresse". Villreinbestanden på Hardangervidda utgjør mer enn 30 % av den gjenlevende europeiske ville fjellreinen. Målet med utvidelsen av jakttiden i forkant er å utvide perioden villrein kan jaktes i Hardangervidda villreinområde, som et bidrag til å prøve å nå målet om å begrense, og om mulig utrydde, klassisk skrantesjuka i Norge.

[Norsk rødliste for arter](#) er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut i Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter, og følger bestemte kriterier og retningslinjer. Villrein er foreslått kategorisert som "nær truet" (NT) på Rødlista 2021 blant annet grunnet uttaket i Nordfjella, og antatt bestandsreduksjon på Hardangervidda. Miljødirektoratet mener disse reduksjonene må anses som midlertidige, og vi har gode forvaltningsverktøy for å øke bestanden igjen etter en periode med lav bestand på Hardangervidda.

Kvalitetsnorm for villrein trådte i kraft 19. juni 2020 og skal bidra til at villrein, og de ulike villreinområdene, forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretagelse av levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås. Forekomst av alvorlig meldepliktig sykdom er en av delnormene i kvalitetsnorm for villrein. Kvalitetsnormen betinger at vi iverksetter tiltak mot skrantesjuka, og enkelte av de andre delmålene i kvalitetsnormen må derfor settes til side i en periode.

Regelverk

Jakttiden på villrein er 20. august til 30. september, jf. forskrift 25. januar 2017 nr. 106 om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktsesongene fra og med 1. april 2017 til og

med 31. mars 2022 § 2. Villreinnemnda kan utvide jakttiden med inntil 14 dager i etterkant av jakta dersom særlige bestandsmessige behov foreligger, jf. § 3 nr. 4 i samme forskrift. Miljødirektoratet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra bestemmelsene i forskriften, jf. § 7.

En eventuell fastsettelse av endret forskrift bør skje i god tid før jaktstart slik at jaktrettshaver og andre kan forbedre jakta. Alminnelig høringsfrist på minimum seks uker vil derfor vanskeliggjøre gjennomføringen. Miljødirektoratet har derfor besluttet kortere høringsfrist, jf. forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav b), og utredningsinstruksen § 3-3 annet ledd, andre strekpunkt og tredje ledd. Hardangervidda villreinutval har foreslått tidligere jaktstart i sin høring på forslag til kvote for 2021. Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet har også vurdert framskyndet jaktstart og gitt sin tilslutning til dette forslaget. Forslaget om jaktstart 10. august er dermed godt informert om lokalt, og vi mener nødvendige hensyn kan ivaretas selv med en kort høringsfrist.

Kunnskapsgrunnlag

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) har produsert flere rapporter som er relevante for håndtering av skrantesjuka. For situasjonen på Hardangervidda er spesielt rapporten ["Handlingsrommet etter påvisning av skrantesyke \(Chronic Wasting Disease, CWD\) på Hardangervidda – grunnlag for fremtidige forvaltningsstrategier"](#) relevant. Her vurderer VKM effektene av ulike tiltak som kan bidra til å begrense eller utrydde skrantesjuka. Videre vurderer VKM hvilke veterinærmedisinske og økologiske konsekvenser ulike strategier kan ha på kort og lang sikt.

Vi viser også til kunnskap og erfaringer fra lokal forvaltning, jf. "Anbefaling om villreinkvote og jakttid for Hardangervidda høsten 2021" fra Hardangervidda villreinutvalg som er omtalt under.

Vedtak fra lokal villreinforvaltning

For villreinjakta 2021 foreslo Hardangervidda villreinutval en kvote som kan bidra til å nå målene om høyt uttak av voksen bukk og bestandsreduksjon. Villreinutvalget anbefaler også at jakttiden forlenges i forkant av ordinær jakt, med jaktstart lørdag 10. august 2021. Dette vil forlenge den del av jaktperioden det er aktuelt å felle voksen bukk. Videre anbefaler

villreinutvalget at det tillates felling av alle kategorier dyr fra og med 10. august, ikke bare voksen bukk. Dette fordi det er relativt få bukker og storbukker i bestanden, og det er dermed sannsynlig at jegerne i mindre grad synes det er aktuelt å jakte kun bukk tidlig i jakta.

Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet har i sitt kvotevedtak stadfestet utvalget sitt forslag til kvote for 2021. Villreinnemnda har også uttalt at de er positive til å utvide jakttiden i forkant av ordinær jakttid, det vil si jaktstart 10. august i 2021.

Både villreinnemnda og villreinutvalget presiserer at utvidet jakttid kun bør gjelde sør for riksveg 7 i Hardangervidda villreinområde, da det primært er villrein fra Nordfjella og Raudafjell som benytter området nord for riksveg 7. Av samme grunn har Villreinnemnda for Nordfjella, Fjellheimen og Raudafjell presisert at de ikke ønsker jakt fra 10. august nord for riksveg 7.

Skrantesjuke og jakt

Voksne bukker har høyere forekomst av skrantesjuke enn simler og ungdyr. Uttak av voksen bukk er derfor ekstra viktig for å redusere smitteforekomst i bestanden og smitte til miljøet. Det er også en fordel å ta ut eldre bukk før brunstperioden da det i denne perioden er ekstra tett kontakt mellom dyr. Direktoratet mener derfor det er svært viktig å ta ned andelen bukk som er 3,5 år eller eldre ned mot 0-3 % i løpet av 2021 slik VKM beskriver.

Effekten av jaktstart 10. august i stedet for 20. august er vanskelig å forutsi. Vi antar likevel økt felling, særlig på voksen bukk som gjerne blir felt tidlig i jaktperioden. Et stort uttak av eldre bukk, vil også gi viktig informasjon om forekomst av skrantesjuke på Hardangervidda. Fellingstillatelsene for 2021 er fordelt på valgfritt dyr og voksen bukk, men alle kontrollkort gir i tillegg jegeren muligheten til å felle kalv.

Forstyrrelser og tidlig jaktstart

Tidlig i august er hovedmønsteret at dyrene er fordelt på egne bukkeflokker og egne fostringsflokker med kalver, simler og ungdyr. Vi vet ikke sikkert når begge kjønn opptrer i felles flokker, eller om tidlig jaktstart eventuelt vil fremskynde dette.

Villrein er sky for menneskelig aktivitet. Tidligere jaktstart vil legge mer press på villreinen i en periode hvor det er mye aktivitet i fjellet. I august kan det også være varmt, noe som bidrar til økt insektplage for villrein. Reinen trenger da muligheter for å finne ro i luftige områder og på snøfonner der slike finnes. Økte forstyrrelser i en varm periode kan føre til en større belastning for dyrene, og gi mindre tid til aktiviteter som hvile, beiting og avkjøling. Et spesielt forhold for villrein sammenliknet med andre hjortedyr, er også at forstyrrelsene normalt vil berøre et stort antall dyr samtidig.

Hensynet til annen aktivitet i områdene

En tidligere jaktstart fører til at deler av jakta foregår i en periode med mange andre brukere i fjellet, for eksempel fotturister og fiskere. Dette kan føre til interessekonflikter. Men siden villrein gjerne unngår områder med mye menneskelig aktivitet, kan det bidra til at jegere og andre brukergrupper blir noe adskilt geografisk, og konfliktpotensialet reduseres.

Det er viktig å ivareta hensynet til andre brukere av fjellet, og minimere brukerkonflikter. God informasjon er et forebyggende tiltak, og det er viktig å informere bredt om eventuell endring i jakttider og begrunnelsen for dette for å skape forståelse. Direktoratet ber derfor om at villreinnemnda, som har lokal forankring i alle kommuner med areal på Hardangervidda, bidrar til informasjon om endrede jakttider. Det er også naturlig at Hardangervidda villreinutval informerer om endringen gjennom sine kanaler, og at media og aktuelle nettsider benyttes i informasjonsarbeidet.

Konklusjon

Felling av villrein skal som hovedregel skje innenfor den sentralt fastsatte jakttiden som er 20. august til 30. september. Nå som skrantesjuke er oppdaget på villrein på Hardangervidda, har vi en forvaltningssituasjon som avviker fra normalen. Vi anser ikke at tidligere jaktstart vil være utslagsgivende for bestandens kondisjon over tid, selv om det kan bidra til økte forstyrrelser over en kortere periode. Erfaringer fra foregående år med tidligere jaktstart har heller ikke gitt oss informasjon om konflikter med andre brukerinteresser som tilsier at jakta ikke kan starte den 10. august.

Den nordligste delen av Hardangervidda villreinområde ligger nord for riksveg 7 og sør for Bergensbanen. Villrein fra Hardangervidda villreinområde sør for riksveg 7 krysser sjelden vegen nordover og inn i dette området. Vi forslår derfor at endringen i jakttid skal gjelde sør for riksveg 7, i tråd med innspill fra lokal forvaltning.

Forslag til endring

Miljødirektoratet foreslår følgende endring i forskrift om jakt- og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktseongene fra og med 1. april 2017 til og med 31. mars 2022 § 2 for jaktåret 2021/2022:

Art	Område	Jakttid	
		Fra og med	Til og med
Villrein	Hardangervidda villreinområde sør for riksveg 7	10.08.	30.09.

Annet

Jakttid for villrein i andre villreinområder og i Hardangervidda villreinområde nord for riksveg 7 fortsetter som i dag, og er ikke en del av denne høringen.

Fellingskvote på Hardangervidda er ikke en del av denne høringen.

Levering av høringssvar

Høringssvar kan lastes opp på Miljødirektoratet sin høringsside

<https://www.miljodirektoratet.no/hoeringer/>. Frist for å levere innspill er 1. juni 2021.